

KS. TADEUSZ ZADYKOWICZ
Instytut Teologii Moralnej KUL

MIŁOŚĆ, WIERNOŚĆ I UCZCIWOŚĆ MAŁŻEŃSKA
PRZESŁANIE MORALNE KOŚCIOŁA
SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM (KUL, 1 XII 2005 R.)

1 grudnia 2005 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II odbyło się sympozjum pod hasłem: *Miłość, wierność i uczciwość małżeńska. Przesłanie moralne Kościoła*. W zamierzeniu organizatora, którym był Instytut Teologii Moralnej KUL, było ono kontynuacją sympozjum sprzed roku, poświęconego tematyce ludzkiej płciowości.

Ks. Rektor prof. S. Wilk, otwierając sympozjum, nawiązał do podtytułu „Przesłanie moralne Kościoła” i zaznaczył, że to przesłanie jest darem Boga dla człowieka. Bóg udzielając łaski wyznacza jednocześnie zobowiązania. Ks. Rektor podkreślił bogactwo nauczania Jana Pawła II, odnoszącego się również do tej istotnej dziedziny ludzkiego życia, jaką jest dopełniająca się w małżeństwie ludzka płciowość. Witając prelegentów i uczestników sympozjum ks. Rektor wyraził wdzięczność jego organizatorom.

Ks. J. Nagórny, dziękując Ks. Rektorowi za otwarcie sympozjum, powitał także jego uczestników, a zwłaszcza ks. prof. F. Greniuka oraz ks. bpa S. Stefanka, które mu złożył życzenia z okazji 25 rocznicy święceń biskupich. Ojcu A. Derdziukowi ks. Profesor złożył życzenia imieninowe. Powitał także gości zza granicy, a zwłaszcza: pana R. Baláka (Słowacja) oraz panią L. Procriv (Ukraina).

Pierwszy z referatów wygłosił ks. bp S. Stefanek. Ukazał on istotę miłości małżeńskiej oraz jej cechy. Ks. prof. F. Greniuk w nawiązaniu do referatu ks. Biskupa odniósł się do przymiotów miłości małżeńskiej, a zwłaszcza do tego, że ma to być miłość pełna, co podkreśla jej charakter międzyosobowy, a nie tylko zaangażowanie ciała i uczuć.

Ks. prof. I. Mroczkowski podjął temat wierności małżeńskiej, pytając prowokacyjnie czy jest ona dziś jeszcze możliwa. W pierwszej części swojego wystąpienia Prelegent skoncentrował się na antropologicznych korzeniach niewierności. To oświeceniowo-pozytywistyczne poglądy na człowieka są – jego zdaniem – źródłem współczesnej destrukcji małżeństwa i rodziny. Poświęceniowy sekularyzm z jednej strony, zaś współczesny rozwój nauk o człowieku z drugiej, przyczyniają się dzisiaj do dewaluacji wierności małżeńskiej, zwłaszcza wtedy, kiedy wymaga ona poświęcenia. Na tym tle ks. Mroczkowski ukazał antropologiczne podstawy wierności. Nazwał ją „twórczą obecnością osoby w życiu innych osób” Na zakończenie Prelegent przedstawił rolę słowa i znaku ciała w wierności małżeńskiej. W ramach konkluzji ks. Mroczkowski podkreślił, że wierność, którą przysięgają sobie małżonkowie, jest wolitywnym ujęciem przyszłości ich wspólnego życia.

Kolejną część sesji stanowił dwugłos osób świeckich, które na co dzień podejmują obowiązki małżeńskie. Pan R. Balák ukazał egzystencjalne aspekty odpowiedzialnego rodzicielstwa z perspektywy mężczyzny i ojca, natomiast pani L. Procriv podjęła to samo zagadnienie z perspektywy kobiety i matki. Aspekty religijne, moralne, wolitywne, poznawcze i społeczne odpowiedzialnego rodzicielstwa zostały odniesione do specyficznych i komplementarnych względem siebie funkcji i zadań mężczyzny i kobiety w ramach wspólnoty małżeńskiej.

W dyskusji, jaka miała miejsce po tych referatach, zwrócono uwagę na pewne kierunki, które w imię zmienności człowieka negują nie tylko sens, ale także możliwość wierności. W tym kontekście ks. prof. J. Nagórny podkreślił wagę wychowania do wierności. Dziś to wychowanie – mówił – musi oznaczać między innymi nauczenie odbioru mediów, które prezentują zgoła inne podejście do wierności. Poza tym potrzeba w tym wychowaniu przywrócić kategorię grzechu. Ks. S. Nowosad poprosił ks. I. Mroczkowskiego o doprecyzowanie różnicy między feminizmem chrześcijańskim a niechrześcijańskim. Na pytanie ks. Kieniewicza odnośnie do tzw. białych małżeństw ks. bp S. Stefanek powiedział, że małżeństwa te nie mogą być traktowane jako ideał, wyższy poziom. Sytuacja taka musi mieć na celu jedynie szukanie dróg umacniania miłości. Należy przy tym strzec się manicheizmu i błędnego mistycyzmu.

W ramach sesji popołudniowej ks. prof. J. Gocko wygłosił wykład na temat polityki prorodzinnej państwa. Na początku wyjaśnił samo pojęcie „polityka rodzinna”, które budzi wiele nieporozumień, a które należy rozumieć jako „całościowy kształt norm prawnych, działań i środków uruchamianych przez państwo w celu stworzenia odpowiednich warunków życia dla rodziny; jej powstania, prawidłowego

funkcjonowania i spełniania przez nią wszystkich ważnych społecznie ról” Prelegent ukazał też wzajemne zależności między polityką społeczno-gospodarczą a polityką prorodzinną oraz dwa typy polityki rodzinnej: politykę wyraźnie adresowaną do rodziny (*explicite*) oraz politykę pośrednią (*implicite*). W drugiej części swojego przedłożenia ks. Gocko nakreślił sytuację rodziny na tle współczesnych przemian cywilizacyjnych. Za Janem Pawłem II określił tę sytuację mianem „mieszaniny blaszków i cieni” W dalszej części referatu została podjęta problematyka ochrony tożsamości i podmiotowości rodziny jako celu polityki prorodzinnnej. Praktycznym wyrazem takiego podejścia jest realizacja zasady pomocniczości oraz odrzucenie państwa opiekuńczego. W końcowej części referatu ks. Gocko ukazał konkretne wyrazy polityki prorodzinnnej. Zaliczył do nich: tworzenie takich warunków ekonomicznych, które kobietom pozwoliłyby dokonać wyboru, w jaki sposób chcą podzielić swój czas między pracę, troskę o rodzinę i rozwijanie więzi rodzinnych; pomoc tym, którzy muszą opiekować się dziećmi, osobami starszymi, chorymi, niepełnosprawnymi; unikanie dyskryminacji małżeństw w zakresie podatków, prawodawstwa socjalnego i zatrudnienia; stworzenie nowych modeli pomocy społecznej, która nie będzie zwalniać z osobistej odpowiedzialności.

Uczestnicy dyskusji panelowej, której przewodniczył ks. prof. K. Jeżyna, zastanawiali się nad szeregiem zagadnień szczegółowych związanych z wiernością i uczciwością małżeńską. Ks. K. Jeżyna podjął zagadnienie relacji miłości, wierności i uczciwości małżeńskiej do sprawiedliwości, rozwijając myśl, że także w małżeństwie nie ma sprawiedliwości bez miłości, ani też nie ma miłości bez sprawiedliwości. Pan A. Zadroga swoje wystąpienie poświęcił zagadnieniu prowadzonego w duchu prawdy dialogu, który uznał za jeden z ważniejszych tematów w teologii małżeństwa. Ks. M. Pokrywka wrócił do tematu uczciwości małżeńskiej, zwracając szczególną uwagę na rolę „serca” w obszarze ludzkiej płciowości. O. A. Derdziuk podjął zagadnienie pokuty i nawrócenia w małżeństwie, które ma kluczowe znaczenie w sytuacji trudności, upadków i codziennych słabości.

Próbowano też odpowiedzieć na pytanie: jak ratować wierność małżeńską i czy w imię jej ratowania trzeba np. przyznać się do niewierności. Ks. J. Nagórny odpowiedział się za stanowiskiem, według którego szczerść ma pewne granice i nie wymaga powiedzenia wszystkiego. Żądanie absolutnej szczerści rodzi bowiem różnego rodzaju niebezpieczeństwa. Z drugiej jednak strony potrzebna jest pewna zdolność wydobywania tego, czego druga osoba nie potrafi wypowiedzieć. Temat wierności odniesiono również do sytuacji związków niesakramentalnych. O. A. Derdziuk podkreślił, że małżeństwo chrześcijańskie ważne jest nierozzerwalne i dlatego istnieje obowiązek wierności „pierwszemu” małżonkowi. Ks. prof. Nagórny, nawiązując do tematu uczciwości małżeńskiej, określił ją jako wierność przeniesioną w życie codzienne. Uczciwość – mówił – to wierność rozpisana na konkretne sytuacje. Dlatego trzeba porzucić fałszywy idealizm i stawać w prawdzie. Odwołując się do obrazu św. Józefa podniesiono również problem relacji między miłością a sprawiedliwością.

Zwrócono również uwagę na szczegółowe środki budowania małżeńskiej komunii osób, takie jak: wspólny rachunek sumienia, leczenie zranień, obumieranie we własnych ambicjach. O. A. Derdziuk dodał, że aby ratować wierność potrzebna jest swoista obiektywizacja (przy pomocy spowiednika, innych ludzi). Drugim etapem jest mo-

dlitwa, a trzecim szukanie źródeł kryzysów. Odniesiono się również do wielu współczesnych zjawisk, które są wyrazem niewiary w miłość. Ks. M. Pokrywka zwrócił uwagę na częsty problem mężczyzn, jakim jest nieumiejętność wypowiedzenia, ekspresji uczuć. Ks. J. Gocko, nawiązując do swojego referatu oraz do pytań postawionych w dyskusji, zauważył, że hasła o polityce prorodzinnej są często hasłami wyborczymi. Tymczasem istnieje nieustanna potrzeba tworzenia dobrych ustaw, np. podatkowych, ubezpieczeniowych. Ks. S. Nowosad – odwołując się do przykładów amerykańskich – zwrócił uwagę na niewystarczalność pomocy finansowej. Podsumowując stwierdził, że całe rozważania w ramach tego sympozjum można sprowadzić do pytania o człowieka. Pontyfikat Jana Pawła II jest jedną wielką medytacją nad człowiekiem (Benedykt XVI). Ks. J. Gocko zaznaczył, że pomoc państwa musi być skuteczna. Musi to być pomoc aktywna, apartyjna, stała, integralna. Ks. Nagórny dodał, że cechą takiej pomocy musi być jej doraźność. Potrzebne są natomiast pewne zmiany strukturalne.

Podsumowując sympozjum, Dyrektor Instytutu Teologii Moralnej podkreślił, że przesłanie moralne Kościoła nie ma charakteru tylko teoretycznego, ale także praktyczny. Wiernym jest tak naprawdę tylko Bóg. Człowiek natomiast uczestniczy w tej wierności. Wierność to inne imię miłosierdzia; to nieustanne wracanie do siebie. Można mówić o wierności sobie, drugiemu człowiekowi, Bogu. Trzeba więc ją zawsze odnosić do hierarchii wartości. Niewierność zaś nie jest potwierdzeniem wolności, ale przegraną wolności. Kończąc sympozjum ks. Dyrektor przypomniał wezwanie Chrystusa: „Wytrwajcie w miłości mojej”, które każe przypomnieć o źródle miłości małżeńskiej, którym jest Bóg.